

Інвестиційна діяльність в Україні

За даними Держстату у 2015 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено **3763,7 млн.дол. США** та вилучено 891,3 млн.дол.США **прямих інвестицій** (акціонерного капіталу). Зменшення капіталу за рахунок переоцінки, утрат та перекласифікації, за даними Держстату, за цей період становить 5245,8 млн.дол.США (у т. ч. за рахунок курсової різниці – 5024,3 млн. дол.США).

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2015 року становив **43371,4 млн.дол. США**.

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності.

На підприємствах **промисловості** зосереджено **30,6 %** загального обсягу прямих інвестицій в Україну, в установах **фінансової та страхової діяльності** – **27,3 %**.

До десятки **основних країн-інвесторів**, на які припадає 83,0% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 11744,9 млн.дол.США, Нідерланди – 5610,7 млн.дол.США, Німеччина – 5414,3 млн.дол.США, Російська Федерація – 3392,1 млн.дол.США, Австрія – 2402,4 млн.дол.США, Велика Британія – 1852,5 млн.дол.США, Віргінські Острови (Брит.) – 1798,9 млн.дол.США, Франція – 1528,1 млн.дол.США, Швейцарія – 1364,2 млн.дол.США та Італія- 972,4 млн.дол.США.

До десяти регіонів: Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одесської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ надійшло найбільше всього інвестицій – **93,9 відсотка** всіх залучених прямих іноземних інвестицій.

Таке спрямування прямих іноземних інвестицій та капітальних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Обсяги залучення капітальних інвестицій підприємств України у січні-вересні* 2015 року складають 160,7 млрд. грн., що становить 94,0 відсотка до відповідного періоду 2014 року.

Приросту капітальних інвестицій у січні – вересні 2015 року досягнуто у 9 регіонах України. Найбільш активно у січні - вересні 2015 року освоювались капіталовкладення у Волинській області (141,0 відсоток у порівнянні з відповідним періодом попереднього року), Хмельницькій області (129,8 відсотка), Миколаївській області (116,5 відсотка). Найбільший спад інвестиційної активності відбувався в Луганській (20,7 відсотка до січня-вересня 2014 року) та Донецькій (36,4 відсотка) областях.

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

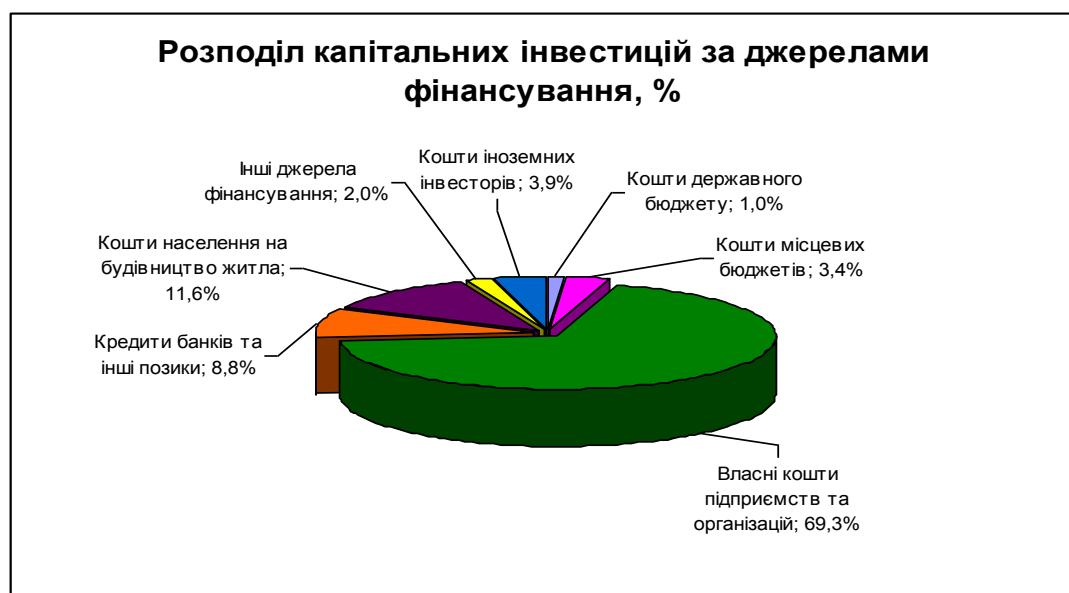
Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами залучення капітальних інвестицій, у січні – вересні 2015 року залишаються: промисловість – 55,4 млрд. грн., будівництво – 24,7 млрд. грн., інформація та телекомуникації – 17,6 млрд. грн., сільське, лісове та рибне господарство – 17,2 млрд. грн., оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 12,7 млрд. грн., транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 10,7 млрд. грн., операції з нерухомим майном – 5,9 млрд. грн.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у січні – вересні 2015 року освоєно 69,3 відсотка капіталовкладень.

Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 8,8 відсотка.

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 4,4 відсотка капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 3,9 відсотка усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 11,6 відсотка. Інші джерела фінансування становлять 2,0 відсотка.

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове

господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

У рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2015 рік, опублікованому компанією BDO, Україна за рік **піднялася на 20 позицій**.

Україна в рейтингу розташовується на 89 місці і входить до переліку країн, що показали найкраще зростання за рік, нарівні з Білоруссю і Латвією. У 2014 році наша країна займала 109 місце.

Зазначені індекси формуються компанією BDO спільно з Гамбургським інститутом світової економіки, і характеризують економічну і фінансову привабливість різних країн світу на підставі трьох основних показників: економічних, політичних і соціокультурних умов.

У рейтингу легкості ведення бізнесу, що його укладає Світовий банк, **Україна посіла 83 місце і покращила свої позиції на 4 пункти** порівняно з минулим роком.

У доповіді Doing Business 2016 відзначається, що ключовою реформою, яка сприяла підвищенню рейтингу України, є **спрощення реєстрації бізнесу**. Так, у сфері реєстрації підприємств Україна посіла 30-те місце та покращила свої позиції на 40 пунктів порівняно з минулим роком. В Україні скорочено час на реєстрацію підприємства платником податків та скасовано збір за державну реєстрацію бізнесу.

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України **актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату** й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Ряд позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено:

1. **На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства.** Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.
2. На території України до іноземних інвесторів **застосовується національний режим інвестиційної діяльності**, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні **не підлягають націоналізації**.
3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 **ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами**.

Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультаційно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 “Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами”.

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

Зокрема, у поточному році (05.02.2015 р.) підписано Угоду між Україною та Японією про сприяння та захист інвестицій, яку ратифіковано Законом України від 03.06.2015 № 505-VIII.

Урядом та Президентом України здійснюються кроки по створенню якісно нових умов ведення бізнесу, що мають забезпечити відбудову економіки України, сприятимуть її стабільному розвитку та активізації інвестиційної діяльності, а саме, здійснюється робота за наступними напрямами:

Спрощення діяльності суб'єктів господарювання, deregуляція підприємницької діяльності:

- скасовано 16 документів дозвільного характеру (дозволу, рішення, висновку, погодження); встановлено строк реєстрації бізнесу протягом не більше двох днів; запроваджено видачу документів дозвільного характеру через центри надання адміністративних послуг; посилено захист суб'єктів господарювання від надмірного втручання правоохоронних органів; створено умови для стимулювання раціонального використання сільськогосподарських земель та спрощено відносини у сфері оренди землі; вдосконалено відносини у нафтогазовій галузі (*Закон України від 12.02.2015 № 191-VII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (deregulacja)”*);
- забезпечені адаптацію національного законодавства про технічні регламенти та оцінку відповідності до законодавства Європейського Союзу (*Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII “Про технічні регламенти та оцінку відповідності”*);
- вдосконалено понятійний апарат, державні принципи ліцензування підприємництва, порядок ліцензування, зокрема, щодо спрощення видачі ліцензій, контролю у сфері ліцензування та застосування заходів впливу і санкцій, нагляду за органами ліцензування та інформаційного забезпечення державного управління у цій сфері. Також передбачено запровадження безстроковості дії ліцензій для всіх видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, й можливість її отримання в електронному вигляді або на паперовому носії (*Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” (набрав чинності з 28.06.2015)*);
- удосконалено процедуру державної реєстрації прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення (*Закон України від 05.03.2015 № 247-VIII “Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення повноважень нотаріусів та особливостей реєстрації похідних речових прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення”*);
- запроваджено єдиний підхід щодо зниження кворуму для всіх акціонерних товариств, удосконалено механізм обрання та діяльності органів акціонерного товариства, забезпечені дієвий механізм виконання рішень товариства щодо виплати дивідендів акціонерним товариством (*Закон України від 19.03.2015 № 272-VIII “Про внесення змін до Закону України “Про акціонерні товариства”*);
- закладено основи для забезпечення адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу в частині захисту прав інвесторів, що, у свою чергу, сприятиме покращенню інвестиційного клімату та іміджу України (*Закон України від 07.04.2015 № 289-VIII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів”*);
- скасоване надмірне державне регулювання у деяких сферах підприємницької діяльності, зокрема харчовій, аграрній, нафтогазовій та ІТ

галузях (*постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 № 42 “Деякі питання держрегуляції господарської діяльності”*);

- спрощено порядок надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (*постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 137*);
- затверджено План дій щодо держрегуляції господарської діяльності та спрощення регуляторної бази, спрямований на спрощення ліцензійних і дозвільних, митних та податкових процедур, удосконалення процедур технічного регулювання та державного нагляду (контролю), полегшення умов провадження підприємницької діяльності в аграрній, харчовій, будівельній, нафтогазовій, електроенергетичній галузях та у сферах інформаційних технологій і телекомунікацій (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 357-р*).

Підвищення ефективності управління державним сектором економіки:

- затверджено переліки об'єктів державної власності, які планується приватизувати у 2015 році (*постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2015 № 271 “Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015 році”*);
- закладено основи для забезпечення проведення якісного і незалежного аудиту держкомпаній із залученням найкращих аудиторських фірм з метою отримання об'єктивного уявлення про фінансовий стан і результати діяльності держпідприємств, покращення управлінських рішень та сприяння залученню інвестицій (*постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 390 “Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки”*);
- окреслені питання, що повинні бути вирішені Кабінетом Міністрів України, задля проведення реформи управління державною власністю (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2014 № 662-р “Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки”*);
- змінено підходи конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки державних підприємств. Запроваджено порядок призначення керівників особливо важливих для економіки підприємств за поданням комітету з призначення керівників за умови їх погодження з Кабінетом Міністрів України (*постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 53 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2008 р. № 777”*);
- затверджено перелік незалежних недержавних експертів, які входять до складу Комітету з призначення керівників (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 209-р “Про погодження кандидатур до складу Комітету з призначення керівників особливо важливих для економіки підприємств”*);
- затверджено Положення про Комітет з призначення керівників (наказ Мінекономрозвитку від 23.02.2015 № 157, зареєстрований в Мін'юсті 24.02.2015 за № 210/26655);
- передбачено оприлюднення інформації щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки та результатів їхньої діяльності, забезпечення відкритого доступу до інформації про діяльність підприємств державного

сектору економіки не лише для органів влади, а й для інвесторів, потенційних ділових партнерів (*наказ Мінекономрозвитку від 11.02.2015 № 116 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо забезпечення прозорості діяльності суб’єктів господарювання державного сектору економіки”*);

- затверджено Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб’єкта господарювання державного сектору економіки, метою якого є впорядкування роботи щодо фінансового планування та забезпечення дієвого контролю за діяльністю підприємств державного сектору економіки (*наказ Мінекономрозвитку від 02.03.2015 № 205, зареєстрований в Мін’юсті від 19.03.2015 за № 300/26745*).

Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів в енергетичній сфері:

- закладено основи для впровадження провідних механізмів функціонування ринку природного газу, що використовуються у міжнародній практиці, що сприятиме підвищенню ефективності управління, вдосконаленню організаційно-правових та економічних зasad ринку природного газу, забезпеченням готовності ринку природного газу в Україні до функціонування в конкурентоздатному ринковому середовищі (*Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII “Про ринок природного газу”*);

- врегульовано порядок фінансування видатків на оплату договорів “енергосервісу”, згідно з яким з метою комплексного вирішення питання енергозбереження у бюджетній сфері запроваджується механізм надання енергосервісних послуг (*Закон України від 09.04.2015 № 328-VIII “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб’єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації”*);

- визначено правові та економічні засади здійснення енергосервісу з метою підвищення енергетичної ефективності об’єктів державної та комунальної власності (*Закон України від 09.04.2015 № 327-VIII “Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб’єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації”*);

- визначено порядок врегулювання питань щодо стягнення заборгованості споживачів перед компанією “Нафтогаз України” та її дочірнім підприємством за використаний природний газ та запобігання утворенню заборгованості у подальшому (*Закон України від 14.05.2015 № 423-VIII “Про внесення змін до деяких законів України щодо стабілізації фінансового стану Національної акціонерної компанії “Нафтогаз України”*).

Боротьба з корупцією та очищення влади:

- передбачено удосконалення засад функціонування антикорупційних інституцій (Національного бюро та Національного агентства з питань запобігання корупції) з метою виконання рекомендацій, наданих експертами моніторингової місії Міжнародного валутного фонду (*Закон України від 12.02.2015 № 198-VIII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції”*);

- передбачено удосконалення правового механізму забезпечення права особи на справедливий суд, підвищено ефективність діяльності судової системи,

визначено правові і організаційні засади атестації та дисциплінарної відповідальності суддів, удосконалено процедури призначення на посади суддів та оптимізацію діяльності суддівського самоврядування (*Закон України від 12.02.2015 № 192-VIII “Про забезпечення права на справедливий суд”*);

- визначено пріоритети реформування системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципу верховенства права та забезпечення функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейським цінностям та стандартам захисту прав людини (*Указ Президента України від 20.05.2015 № 276 “Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки”*);

- схвалено план заходів на 2015 рік із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 № 99);

- утворено Національне агентство з питань запобігання корупції, основним завданням якого є введення до кінця 2015 року електронної форми декларування майна держчиновниками, а основним повноваження – аналіз та перевірка декларацій про доходи держслужбовців, моніторинг їх способу життя (*постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 118*);

- схвалено Стратегію реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затверджено план заходів щодо її реалізації. Метою зазначеної Стратегії є створення у середньостроковій перспективі належних умов для ефективного впровадження в Україні реформи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування задля забезпечення побудови сучасних, професійних, політично-нейтральних інститутів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з метою їх інтеграції в єдиний державний механізм управління країною, що відповідатиме європейській моделі належного урядування (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 227-р*);

Також, здійснюються заходи щодо реалізації Огляду ОЕСР інвестиційної політики в Україні (ОІП) в рамках положень Декларації ОЕСР про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства та Рамкової концепції ОЕСР щодо інвестиційної політики від 2006 року. Публікація зазначеного Огляду інвестиційної політики та приєднання України до Декларації планується в березні – квітні 2016 року.

Після приєднання до Декларації, Україні надається право отримати статус:

- Асоційованого члену в Інвестиційному Комітеті ОЕСР (у роботі, пов’язаної з Декларацією).
- Асоційованого члену у Робочій групі ОЕСР з питань відповідальної бізнес-поведінки.
- Асоційованого члену у Проекті ОЕСР щодо свободи інвестування.
- Учасника у спеціальних зустрічах Робочої групи ОЕСР з питань міжнародної інвестиційної статистики.

Ведеться робота в напрямі розвитку державно-приватного партнерства, а саме:

- розроблено та подано на розгляд Уряду проект Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо забезпечення можливості взяття довгострокових бюджетних зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства". Кабінетом Міністрів України внесено на розгляд Верховної Ради України зазначений проект Закону (реєстраційний номер 3648 від 14.12.2015);
- з метою впровадження міжнародної практики підготовки проектів державно-приватного партнерства в частині визначення механізмів справедливого розподілу ризиків між державним та приватним партнерами в рамках здійснення державно-приватного партнерства розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232. (Урядом прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 713 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232");
- з метою спрощення Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства". Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 02.09.2015 № 746 "Про внесення змін до Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства";
- Верховною Радою України 24.11.2015 прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні".

Здійснюються заходи щодо удосконалення системи управління державними інвестиціями (капітальні інвестиції):

Прийнято зміни до Бюджетного кодексу, а саме, Закон України від 07.04.2015 № 288-VII "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державних інвестиційних проектів".

Кабінетом Міністрів України затверджено нові прозорі процедури відбору проектів, склад Міжвідомчої комісії, а також перелік вимог до державних інвестпроектів - постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 № 571 "Деякі питання управління державними інвестиціями" (набула чинності 12.08.2015).

За результатами відбору державних інвестиційних проектів Міжвідомчою комісією відібрано 10 проектів, які включено до державного бюджету на 2016 рік з відповідним їх фінансуванням. Разом з цим, у Мінекономрозвитку починаючи з кінця 2015 року проводиться робота з головними розпорядниками коштів державного бюджету щодо підготовки та подання державних інвестиційних проектів з метою забезпечення їх реалізації у 2017 році.

Крім того, сьогодні передбачена **державна підтримка** реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, зокрема, шляхом звільнення від оподаткування ввізним митом при ввезені визначеного переліку товарів, необхідних для реалізації таких проектів, та відтермінування сплати ПДВ (до 60 днів) щодо ввезених товарів на підставі векселя (Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць").

Також державна підтримка надається при створенні індустріальних парків і реалізації проектів у межах цих парків (Закон України "Про індустріальні парки").

Нормами Митного кодексу України (стаття 287) передбачено звільнення від сплати ввізного мита товарів, які ввозяться іноземними інвесторами на строк не менше трьох років з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів) або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями.

Розмитнення таких товарів здійснюється у першочерговому порядку.

Також, **започатковано на постійній основі діалог з бізнесом** для врегулювання проблемних питань з інвесторів – щоквартальні робочі зустрічі за участю представників міністерств та бізнесу;

створено робочу групу з питань залучення іноземних інвестицій, яка вивчає і готує пропозиції щодо втілення кращої світової практики щодо підтримки інвестиційної діяльності з боку держави;

опрацьовується питання створення порталу invest.in.ua, який буде містити повну інформацію про інвестиційний потенціал України.

Разом з тим, з метою забезпечення прозорості діяльності органів державної влади, сприяння зниженню рівня корупції, запобігання недобросовісній (нечесній) поведінці стосовно суб'єктів підприємництва та іншим порушенням їх законних інтересів в Україні постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 691 **утворено Раду бізнес-омбудсмена**, яка є постійно діючим консультивно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України.